

Darvasi László író harmincnégy éves. Ír verset, szépprózát és drámát. Legutóbbi könyve A Kleofás-képregény címmel a pécsi Jelenkor kiadónál látott napvilágot. Novel-láit Németországban és Hollandiában fordították le. Krúdy- és Déry-díjas. Évekig e lap munkatársa volt, most az Élet és Irodalom című hetilapnál dolgozik. Szív Ernő néven tárcákat is ír. Szegeden él. Interjúnkkal a Délmagyarország évvégi lapszámaiban megjelenő, hatrészes tárcasorozatot indítjuk el.

● **Kedves László, Lev Tolsztoj egész életében fogadkozott, hogy legyőzi gyengeségeit, ételszábályokat és célokat állított maga elé, amelyeket nem tudott megtartani. De a dolognak annyi hatása azért volt, hogy mindig szembesítette önmagával. Tudom, regényt írsz, s kíváncsi vagyok, neked vannak-e fogadalmid az írással kapcsolatban?**

– Nincsenek. És azt hiszem, nem is lesznek. Az írás – és általában a művészet – nem lehet fogadalom kérdése. Az írás részben akarát, eltökéltséget és adottság, jó részben pedig a szerencse függvénye. Ha írok, nem teszek fogadalmakat, és hála Istennek, nincs is mire panaszkodnom.

● **Mit látsz meg trás közben a környező valóságból; úgy értem, mi játszik át ebből az írásba?**

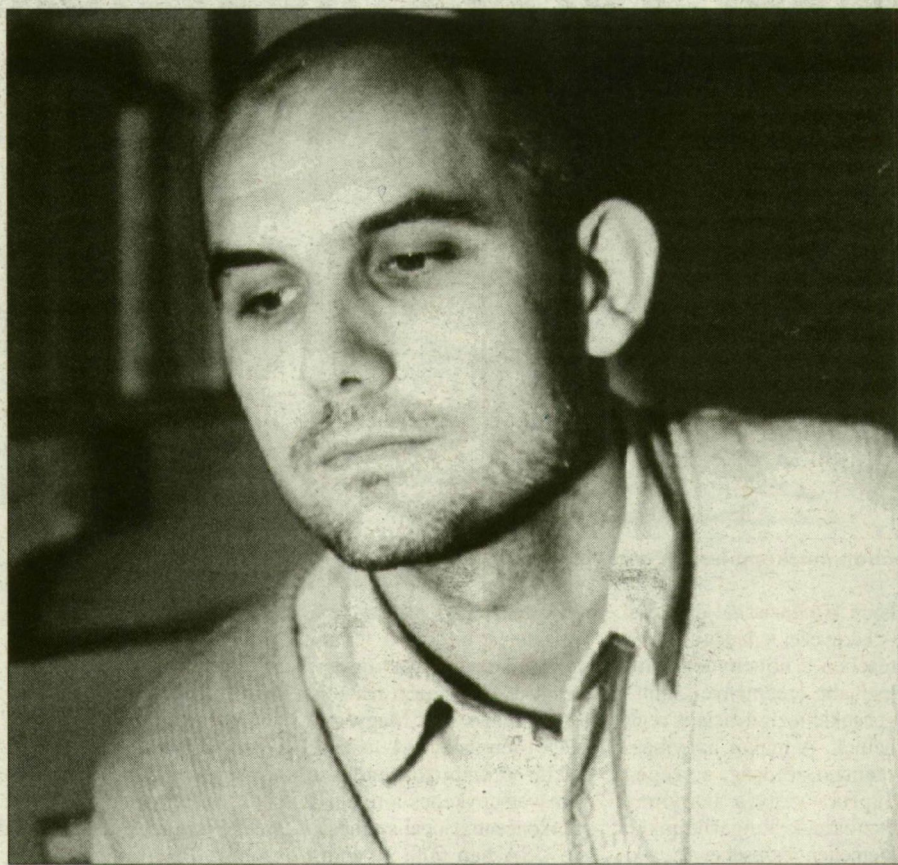
– Két éve Hamburgban töltöttem néhány hetet. A Főállomás környékén laktam és soha annyi kurvát, drogot és emberi roncsot nem láttam, mint azon a környéken. Istenem, még az a szomorú szemű, ballonkabátos irodavirág ott a Kaisers áruház oldalában is mindenre kapható utcalány volt. Hát persze, írtam is

A legdrámaibb szenvedély

erről egy novellát. Csak-hogy túlságosan erős volt, úgymond, a morális és az esztétikai zaklatottságom. Mivel végig a téma irányított engem, az írás meglehetősen gyengére sikeredett. Úgy írtam, hogy nem voltam közben szabad. A müttenheimi szörnyről szóló novellám egy borzalmas családgyilkosság hatására született. Ezt a megrendítő témát elemeltem a tizenhetedik századba, Bajorföldre. Inspirált a valóság, de nem kerekedett fölem. Mert amikor írsz, nem az a fontos, hogy mi történt, hanem az, te mit tudsz róla mondani. Azt hiszem, valamivel jobb is lett az írás. Néhány napja valahol a tanyavilágban három dolgos juhász agyonvert egy csavargót. Az újságban olvastam. A történet egyszerre volt – hogy is mondjam csak – iszonyatos és lenyűgöző. Néhány nap múlva kijött a legelőre a rendőr. Az egyik juhász botot faragott éppen. Hol a tetem, Jóska? Az meg a háta mögé bökött a fejével és faragott tovább. Mintha egy Móricz-novella fordult volna vissza a fikcióból a nyers valóságba. Csak azt akarom mondani, hogy ami az országban éppen történik, az nekem az írás szempontjából nem sokat jelent... Úristen, ez egy karácsonyi interjú lesz?!

● **Majdnem. Szóval fordulhat veled a világ, amekkorát akar, a regényben semmi nem változik?**

– Ha visszajönnének a kommunisták, a fasiszták, vagy mit tudom én, miféle népnéző bitangok, nyilván én se fognék egy darabig tollat a kezembe. Gyáván remegnék egy sarokban vagy innék, de el nem mennék. Igen, azt hiszem, nem mennék el. Ha pedig írnék, nyilván keserűbben tenném. Ez nem is kérdés. De

Darvasi László: „Soha, de soha nem tudjuk meg, mitől lesz jó, ami jó.” (Fotó: Miskolczy Róbert)

az ember, ha csak teheti, ne hagyja magát befolyásolni az úgynevezett konkrét körülmények által.

● **És te milyen regényt akarsz írni?**

– A regény nyilván az irodalom csúcsa. Spiró György azt mondta, amikor Az Ikszeket írta, hogy olyan regényt akart írni, ami alatt beszakad az asztal. Én meg olyat szeretnék, ami felemeli az asztalt – és egy kicsit szálldos vele. De aztán szépen visszateszi oda, ahol volt. Ne törjön össze semmi.

● **S mikor játszódik ez a regény?**

– A tizenhetedik században.

● **Miért éppen abban?**

– Mert rendkívül modern és bonyolult kor. A katolicizmus és a reformáció har-

ca, zsidó pogromok és ál-messiasok, iszonyatos háborúk, gyorsan lebukó összeesküvések, szabadságmozgalmak és gonosz vad-disznók – nem sorolom. Buda felszabadításában például részt vett egész Európa, s akkoriban nekünk igen erős memoárirodalom volt, de a dolognak mégis alig van nyoma magyar nyelven.

● **Mint trónak, gondolom neked a világ minden részlete értékes. Nem zavar, hogy a tizenhetedik század részleteit nem ismered?**

– Kérdezem tisztelettel, mennyivel ismerem jobban a saját századomat? Te tudod például, miért halt meg Kennedy? Vagy mi volt Kádár szerepe Nagy Imre perében? Hányan voltak

ügynökök, akik ma jó nagyközlekedés közpénzekből? És egyáltalán, tudod a tegnapi napot? Hogyan is történt meg, miért úgy telt el, ahogy eltelt, miért nem jobban, kelleme-sebben, őszintébben. Egy nap vagy kézezer év? Ha az ember figyel, tisztán és pontosan hallja a keresztre szögezett Nazereti keserves sóhajait és jajkiáltását. Ha írsz, nincs távolság, csak rossz megoldás. Én most azt érzem, hogy a tizenhetedik századról írva van esélyem elmondani a leglényegesebbet.

● **Vagyis, micsodát?**

– A regény a szomorúságról fog szólni. Buda elfoglalásától a vár visszafoglalásáig játszódik. Furcsa társulat járja Közép-Kelet-Európa nyomorúsá-

gos és kalandos vidékeit. Őt különös, szakadt, hol szomorú, hol pedig rém mulatságos könnymutatványos. Velencétől Krakkóig, Münchentől Lvov városáig mindenféle tájakon és városokban föltűnnek és életeket változtatnak meg. Keresztény és zsidó, mohamedán és pogány legendák játszanak egymásba. Afféle mágikus realista regény lesz, ahogyan divatos az ilyenfajta irodalmat nevezni mostanság.

● **Kíváncsi vagyok, miért a szomorúságot tartod a legfontosabbnak?**

– Politikailag szabadok vagyunk. Ám lelki értelemben ez az ország változatlanul nem szabad. Szorong, ideges és feszült. Indulatos. Az embereknek nincs jövőképe, biztonság-tudata. És ez azért elég nagy teher, s mindaz, ami az országban történik, az én életem része is, akármelyik századot írom. De azért a mondataimat óv-nám az aktuális indulatoktól. Az én szomorúságom és melankóliám legfeljebb felültesen van érintve a mindennapi szorongatás-sinktól. Szeretnék egy optimista mondatot mondani. Az ember éppen attól szomorú, hogy él.

● **Titkokat, rejtélyeket emlegettél. Szükségese-nek tartod egyáltalán, hogy a prózádnak titka legyen?**

– Rendes keresztény ember számára titok már nincsen. A megoldás adott. Magam is hívó ember lennék, egyúttal pedig pocsék keresztény. Nem is annyira a Titkot favorizálnám ebben a gondolatmenetben, hanem a kimondhatatlant.

Hála a jó Istennek, nem mondható el minden. Aztán mégis csak mindent el lehet mondani. Milyen megnyugtató, hogy soha, de soha nem tudjuk meg, mitől lesz

jó, ami jó! Hát nem ez a szép az egészben?!

● **Nem nyugszom bele abba, amit a tizenhetedik századról mondtál. Nem hiszed, hogy az ember körül lealkonyulhat egy világ?**

– Nézd, én nem hiszek az apokaliptikákban. Abban sem hiszek, hogy a világ egy jobb vagy egy rosszabb irányba változik, vagyis halad, majd pedig eljut egy boldog vagy egy mindent elsőpró, iszonyatos végpontba. Mi ilyenkor, karácsony táján elkönnyezünk néhány felhőcskét a himbálódzó szaloncukrok alatt, aztán hajnalban már az árcédula után kapargatunk. Azt viszont igen határozottan gondolom, hogy volt egy nagyon fontos és megkerülhetetlen esemény a mi európai kultúrkörünkben. Ironikusan azt mondhatnám, hogy akinek ez nem túlzottan tetszik, bizony még az is részesült a megváltás kegyelmében. Mondhatnám, ne is reménykedj, öreg, te is megletté váltva. Jézus előtt lényegesen könnyebb, vagyis rosszabb volt a léleknek. Jézus óta pedig jóval nehezebb, tehát mégis csak jobb. Jól ki lett találva.

● **Nem beszéltünk még arról, ami mindig is a legfontosabb volt: szerinted melyik a legdrámaibb szenvedély?**

– A szeretet. Minden ahhoz képest van: S ami igazán drámai, az egyben halálos is. Isten igen nagy szeretettel megteremtett mindent. Hat retentő napon át gyúrt, szegelt, lehelt és kalapált, aztán annyira elfáradt, hogy lepihent. De talán egy kicsit bele is halt a teremtésbe. És aztán visszajött, de mert még mindig annyira szeretett, újra belehalt a világ szeretetébe.

● **És aztán mégis feltámadt.**

– Hát éppen ez az! Mert még mindig szeret. Hát van ennél drámaibb?

Panek Sándor

Darvasi László

Miért szorítunk a groznijiaknak?

utca 16. szám alatt emelt Ungár-Mayer féle bérház. Nem feledhető a tragikus sorsú Molnár Ede mérnök Reök-palotája, melyet természetesen Reök Iván víz-mérnök úrnak tervez, aki máskülönbben Munkácsy Mihály unokaöccse. A Reök palota sarokrészén akkor az Express bisztró funkcionál nagy meglepé-désre. Új bankpalota a Fekete sas utca és a Tisza Lajos körút sarkán emelt Herz-féle ház. A legfontosabb kávéházak csak névsorban: Lloyd, Tisza, Kass, Royal, Belvárosi. Ah, az utcák. Őket meg már finom, feketén csillogó komprimé aszfalt takarja. A bozótos grundokon bérházak és villanyfényes paloták épülnek egyre s másra. A belvárosban gáz-lámpák világlanak, bent pedig, az úri otthonokban impozáns villanyluszterek függnek a plafondokról. A kiváló Baumhort Lipót tervezi a Zsinagógát, aztán a Kárász utca 14. szám alatti épülő Wagner-ház, illetve a Takarékpénztár épületét. Vagy milyen kellemes ornamentikájú a Kárász

napig járó konyhaórát – 2,15 kor. – eredeti csillag-szerű ékszer, kitűnő minőségű látszert, továbbá garanciás villamos zseblámpát, de még a legmodernebb tölcsekes gramophon is beszerezhető nála. Politzer háziúrral máskülönbben nincsenek megelé-gdedve a lakók. Arrogáns, neveletlen, hangoskodó, egészen kellemetlen alak. A hölgyeket és az urakat inzultálja, minekutána a legújabb pimasz affér után betelik a pohár, s az egyik lakó, bizonyos dr. Török, kinek polgári foglalkozása a fogak gyógyítása és megtartása lenne, arcra mért tenyérütésekkel elégtételt vesz az eddigi sérelmekért. Politzer háziúr talántán még fogat is veszti az igaz-ságos attackban. A sajtó mindenesetre hevesen üdvözlí dr. Törököt, aki igazi gavallér módjára viselkedett.

Schwarcz Ida kisasszonyt a varró-iskolából bocsátják el. Az újbögye csupa szúrás, de neki a szíve fáj. Dög férfiak. Száradjon el minden...phal-losz. Minden rossz.

Schwarcz Ida kisasszony egy januári hétköznapon mosó lúgot vásárol, mind-össze húsz fillérért. A lúgot merőkanálba önti, három szem kockacukorral édesíti. És hunyt szemekkel megissza. Nem éli túl. Öngyilkosoknak ott mérgező lúgkőoldat, aztán a Tiszahíd, esetleg a vértői ingovány, természetesen tradicionális eszköz a köté-l, előkelőbb uraknak a Browning, s újabban már nem csak vasúti szerelvény, de vadul rohanó villamos elé is oda lehet lépni.

Ez itten pedig a Széche-rnyi tér. Itten, kérem, a blazírság kizárva. Nyári délutánokon a bérzékeken úri közönség társalog emelkedetten, a másik oldal egyszerűbb padjain a szegényebb néposztály bámul ide vágyakozva, tölti a drága időt. Napközben gyümölcscsárusok kínálják a portékát. Este héttől kilenc óráig rendszeren a hivatal-nokok grasszálnak a Kárász utca téri platánokig. Jó ismerősünk a himlőhelyes arcú rikkancsfű, valóság-gal szaval, és dzsingtáncol

a htrlapok árulása közben. Rendszeren Délmagyaror-szágot veszünk tőle, esetleg Szeged és Vidékét. Kíváncsiak vagyunk, mi lesz a Molnár Ferenc-Szécsi affér kimenetele, melynek kiváltó oka természetesen a Nő. Párbaj? Vagy mégiscsak kibékülés? A diszk-réten sétáló ifjú leányokat gardedámok és leánypat-ronaensek felügyelik. Arsz-lánok és aszfaltbetyárok, hírhedt lumpok és apacsok kezdeményeznek vad szem-flörtöket. Ilyenkor izgatottan csattognak a pátenos ridikülök és a leányka szí-vek. Néha egy Juhász Gyula nevű kellemetlen arcú, harminc év körüli hírlap-tró és költő sétál végig a nagy tvlámpák előtti terra-szon.

A kor legnagyobb szél-hámos-kalandorai Starss-nov, Voigt és Dumitreszku. A város leghíresebb csavargói és betörői pediglen a következők: Gersli, Cicke Nagy József, Pikolini, Szabó Marcsa, Nachmann Maca és Szőke Panni. Meglehetősen sok panasz érkezik a kórházbrúderek-re, kik gátlástalanul végig-

zabálják a helygondokkal küszködő ispotályokat, ho-lott ezeknek a szemtelenek-testi bajuk egy csöpp sincsen. Aki a városban koldul, szigorúan kitolon-colatik. Tipikus bűn még az angyalcsinálás, a kalap és kabáttolvajlás, a testi sértés, a kocsmai bicská-zás, illetve a szabálytalan pálinkamérés.

Igen nagy látványosság Miss Heliot, a tétovált nő. Negyven fillérért lehet megtekinteni, habár nagy a kétség, megér-e annyit. Szegedi Róza a vasmellű nő. Huszonnyolc esztendő-s, de negyvennek tetszik. Hogy a vasmell idő előtti előregít? Akárhogyan is, de Róza a tizenhat millimé-teres vaspálcát könnyedén meggörbíti az állkapcsá-val. Ilonka pedig a Hunya-háti térsátrai között műkö-dik és gondolatolvasó. Egyszer egy Kugelmacher nevű, igen pattanásos képű diák fizetett be nála, s az elpiruló Ilonka azonmód kitalálta ennek fiatal, de már velejéig romlott Ku-gelmachernak a gondola-tát. Jegyezzük meg csende-sen, nem volt nehéz dolga.

A napokban Magyaror-szág football csapata kettő goalt kap Zürich városá-ban Tell Vilmos úr népének leszámazottjaitól, de nem viszonozza eggyel sem. Borzalmas szégyen. A ve-reség után Minder Frigyes szövetségi kapitány lemondását benyújtja. Helyesen teszi. A csapat taktikai irányítását Herczog Ede úr veszi át, s néhány hónap múlva, az októberi visszavágón kilenc adott és nulla kapott goallal veszünk elégtételt. A kilencből a csodálatos görbe lábú Schlosser csak maga hatot abszolvál. Nálunk, a városban különben még elős-zettel játszik az ifjúság jég-hockeyt, illetve tennisz sportot is. Sokan tagjai az atletikai klubnak is. Kellemes időtöltésre vannak körök, mozik, egyletek és táncanfolyamok is.

A nagy Világégés eszten-deiben Signer és Wolf-ner már a hetedik alkalom-mal adja ki Clair Vilmos úr Párbaj-codexét, melyet Swarcz Jenő Kárász utcai könyvkereskedő - melle-sleg az alföld legnagyobb anti-quáriusa - is tekintélyes haszonnal árul. Clair Vil-mos úr először is illészti gondos tanulmánya alá. Az első rövidke mottója a következő:

„Tisztelet a fegyverek-nek.”